

ТЕХНІКА НОРМОПРОЄКТУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

LAW DRAFTING IN THE EUROPEAN UNION: GENERAL THEORETICAL ANALYSIS

Возняк І.З., аспірант кафедри теорії та філософії права
Львівський національний університет імені Івана Франка

У цьому дослідженні висвітлено основні вимоги до техніки нормопроекування в Європейському Союзі (ЄС) й окреслено основні етапи розвитку техніки нормопроекування в ЄС з початку 1990-х років до сьогодення.

Проаналізовано документи Європейської ради, які свідчать про те, що європейські політики та правотворці бачили в єдиних підходах до нормопроекування важливий чинник для належної імплементації й однакового застосування законодавства Спільноти в державах-членах, а також вважали, що єдина техніка нормопроекування мала сприяти дотриманню принципу юридичної визначеності та легітимних очікувань через зрозуміле, точне та передбачуване законодавство, що можна було простежити в практиці судових установ Європейських спільнот. Також у цьому дослідженні наведено відповідне положення рішення Суду Європейських спільнот першої інстанції для підтвердження цієї позиції.

Проаналізовано ключові акти Європейського Союзу, котрі стосуються техніки нормопроекування, й окреслено їхні основні вимоги: Резолюцію про якість нормопроекування законодавства Спільноти від 8 червня 1993 року, Міжінституційну угоду про пришвидшену методику роботи щодо офіційної кодифікації правових актів від 20 грудня 1994 року, Міжінституційну угоду про спільні інструкції щодо якості проєкування законодавства Спільноти від 22 грудня 1998 року, Міжінституційну угоду про структурованіше застосування техніки переформування правових актів від 28 листопада 2001 року, Міжінституційну угоду між Європейським парламентом, Радою ЄС і Європейською комісією про кращий законодавчий процес від 13 квітня 2016 року.

Результати дослідження свідчать, що вимоги до нормопроекування в ЄС мають досить універсальний характер, однак виразною особливістю актів ЄС є наявність деталізованих преамбул, які складаються з покликань (*citations*) і декларативних положень (*recitals*). Крім того, європейські правотворці закріпили вимоги до техніки переформування правових актів, яка полягає в їхній кодифікації. Зроблено висновки про перспективу подальших досліджень нормопроекувальної техніки ЄС з метою вивчення потенціалу застосування її принципів в українській правовій системі.

Ключові слова: техніка нормопроекування, право ЄС, правотворча діяльність, структура нормативно-правових актів, законотворчий процес.

This research highlights the main requirements for legislative drafting in the European Union (EU) and outlines the main stages of the development of legislative drafting in the EU from the beginning of the 1990s to the present time.

The documents of the European Council were analysed and it was demonstrated that European politicians and law-makers saw uniform approaches to drafting of legal acts as an important factor for the proper implementation and uniform application of Community legislation in the Member States as well as thought that the single drafting technique was supposed to contribute to the observance of the principle of legal certainty and legitimate expectations through clear, precise, and predictable legislation, as evidenced by the practice of the judicial institutions of the European Communities. The relevant provisions of a decision of the Court of First Instance of the European Communities are also included in the paper to confirm this stance.

The key acts of the European Union that relate to the legislative drafting technique were analysed and their main requirements were outlined: Council Resolution of 8 June 1993 on the quality of drafting of Community legislation, Interinstitutional Agreement of 20 December 1994 on Accelerated working method for official codification of legislative texts, Interinstitutional Agreement of 22 December 1998 on common guidelines for the quality of drafting of Community legislation, Interinstitutional Agreement of 28 November 2001 on a more structured use of the recasting technique for legal acts, Interinstitutional Agreement of 13 April 2016 between the European Parliament, the Council of the European Union and the European Commission on Better Law-Making.

As evidenced by the results of the research, the requirements for legislative drafting in the EU are quite universal in nature, but a distinctive feature of EU acts is the presence of detailed preambles that consist of *citations* and *recitals* (declarative provisions). The EU lawmakers also devised requirements for the recasting technique for legal acts whose aim is their codification. Conclusions were drawn on the perspective of further research into legislative drafting in the EU with the aim of assessment of possibility for applying its principles in the legal system of Ukraine.

Key words: legislative drafting, EU law, law-making, structure of legal acts, legislative process.

Постановка проблеми. Протягом багатьох років в академічних колах України точилися дискусії про шляхи вдосконалення правотворчої діяльності, одним з аспектів якої є техніка нормопроекування. Час від часу з'являлися законодавчі ініціативи щодо ухвалення відповідного закону, однак вони найчастіше залишалися на етапі підготовки законопроекту. Лише у 2023 році було ухвалено Закон України «Про правотворчу діяльність», який серед іншого визначає правові й організаційні засади правотворчої діяльності та правила техніки нормопроекування [1]. Оскільки цей інститут права зовсім нещодавно отримав законодавче закріплення, існує потреба в детальних дослідженнях і ґрунтовних дискусіях у цій сфері з метою вдосконалення наявного законодавства та його подальшого розвитку. Крім того, у пояснювальній записці до законопроекту його ініціатори зазначали, що під час підготовки законопроекту брали до уваги європейський досвід [2], що свідчить про актуальність дослідження та вивчення відповідного зарубіжного досвіду в цій сфері. Тож мета цієї статті полягає у вивченні європейських стандартів нормопроекування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти правотворчої діяльності розглядали, зокрема, такі дослідники як Ю. Глущенко, Т. Дідич, О. Домбровський, В. Ковальський, І. Козінцев, І. Лозинська, О. Мінкович-Слободяник, М. Момот, Ю. Ничка, В. Плавич, С. Плавич, С. Слинко, В. Тарнавська, С. Чабур, І. Шевчук, В. Шишко, Р. Ященко. Техніку нормопроекування досліджували Л. Андрусів, П. Балтаджи, І. Биля, О. Богачова, В. Бутенко, Н. Гунько, С. Гусарев, Ж. Дзейко, О. Дзюбенко, А. Дутко, І. Жаровська, Н. Задирака, Л. Заморська, В. Косович, С. Кравченко, Д. Манько, О. Мельник, О. Мінченко, Б. Наставний, І. Онишук, Л. Пригара, Г. Рибікова, А. Сидоренко, І. Терлецька, А. Ткачук, І. Шутак та ін. Однак в українській правничій науці досить мало праць, присвячених особливостям техніки нормопроекування в Європейському Союзі. Серед українських дослідників ці питання досліджували, зокрема, П. Кондик, М. Петришина, В. Риндюк, Х. Трихліб. Відсутність значної кількості досліджень європейського досвіду нормопроекування та зацікавлення законодавця в ньому зумовлюють потребу в таких дослідженнях.

Виклад основного матеріалу. Уперше на найвищому рівні про потребу встановлення вимог до нормопроекування в Європейській економічній спільноті (ЄЕС), котра була попередницею Європейського Союзу, заговорили під час зустрічі Європейської ради в Бірмінгемі шістнадцятого жовтня 1992 року, за результатом якої було ухвалено Бірмінгемську декларацію, яка хоча й була прес-релізом, однак заклала фундамент для майбутнього опрацювання та нормативно-правового закріплення принципів техніки нормопроекування Європейського Союзу. У пункті третьому додатку першого цієї декларації вказано, що Спільнота вимагає, щоб законодавство стало простішим і зрозумілішим [3]. Увага європейських законодавців до цієї техніко-юридичної проблеми була зумовлена тим, що акти ЄЕС критикували через їхню складність, незрозумілість, нечіткість, надмірну деспотичність і непослідовність на фоні їхнього суттєвого збільшення за відносно короткий час, причиною чого були поглиблена євроінтеграція та створення спільного ринку [4]. Європейські дослідники права, зокрема голландський правник і суддя Суду загальної юрисдикції ЄС у відставці Рене Барентс, зазначали, що до початку 1990-х років, тобто до часу, коли проблема почала вимагати нагальних рішень, у юридичній літературі в державах-членах ЄЕС мало приділяло уваги цій темі [5, с. 101]. Станом на сьогодні техніка нормопроекування досить ґрунтовно висвітлена в європейській літературі й отримала нормативне та методичне закріплення.

Одинадцятого та дванадцятого грудня 1993 року в Единбурзі відбулося засідання Європейської ради. За результатами роботи було підготовлено документ з висновками засідання Ради, у пункті першому вступної частини якого було зазначено, що це засідання відбулося для обговорення центральних проблем порядку денного Європейської спільноти, а в пункті другому тієї ж вступної частини було вказано, що Європейська рада погодила рішення щодо широкого спектру проблем, які мають велике значення для прогресу в Європі [6, с. 2]. Додаток 3 частини А цього документа мав назву «Прозорість – імплементація Бірмінгемської декларації» та стосувався, серед іншого, проблем нормопроекування в Європейській спільноті, котрі було окреслено в підрозділі під назвою «Спрощення та полегшення доступу до законодавства Спільноти». Європейська рада розглянула два аспекти цієї проблематики: 1) забезпечення більшої ясності та спрощення нового законодавства Спільноти; 2) покращення доступу до наявного законодавства Спільноти [6, с. 33–35]. У першому пункті вищезазначеного підрозділу згаданого документа Європейська Рада висловила свою позицію щодо вдосконалення техніки нормопроекування, тоді як другий пункт містив рекомендації щодо консолідації та кодифікації актів Європейської Спільноти, а також покращення бази даних законодавства CELEX.

Європейська рада визнавала, що технічна природа більшості текстів і потреба знаходити компроміси між різними позиціями держав-членів часто ускладнювали процес нормопроекування, однак вона зазначила, що необхідно було вжити кроків для покращення якості законодавства Спільноти [6, с. 33]. Для вирішення цих проблем Європейська рада запропонувала такі чотири кроки:

- створення правил нормопроекування в Європейській спільноті з критеріями, за якими мала би здійснювалася перевірка на якість нормопроекування;
- делегації держав-членів повинні на всіх етапах законотворчого процесу докладати зусиль для ретельнішої перевірки якості законодавства;
- на юридичну службу Європейської ради покладался обов'язок регулярно переглядати проекти законодавчих актів щодо їхньої простоти та зрозумілості;
- на юридично-лінгвістичну групу покладался обов'язок вносити пропозиції щодо спрощення та прояснення мови текстів законодавчих актів без зміни їхньої суті [6, с. 33].

На виконання рішення Європейської ради, ухваленого в Единбурзі, Рада Європейської спільноти (попередниця Ради Європейського Союзу) ухвалила восьмого червня 1993 року Резолюцію про якість нормопроекування законодавства Спільноти [7]. У преамбулі до цієї Резолюції було, серед іншого, зазначено, що правила, викладені в ній, не є ні обов'язковими, ні вичерпними, але їхня мета полягає в тому, щоб законодавство Спільноти стало якомога яснім, простим, точним і зрозумілим [7]. Крім того, адресатами цього документа були визначені всі органи, які залучені до процесу проєкування актів Ради.

У Резолюції було визначено такі десять критеріїв, перевірку на які мають проходити законодавчі тексти Європейського Союзу:

- 1) формулювання повинні бути ясні, прості, точні та недвозначні, а також потрібно уникати непотрібних аббревіатур, «жаргону Спільноти» та надмірно довгих речень;
- 2) потрібно уникати неточних покликань на інші тексти та надмірної кількості покликань на інші частини тексту;
- 3) положення акта повинні узгоджуватися один з одним, а для вираження певного поняття слід використовувати той самий термін;
- 4) чітко визначення прав і обов'язків тих, кого стосується акт;
- 5) акт повинен бути викладений відповідно до стандартної структури;
- 6) преамбула повинна простими словами пояснювати запровадження акта;
- 7) потрібно уникати положень, які не мають законодавчого характеру (побажання, політичні заяви);
- 8) потрібно уникати суперечностей з уже наявним законодавством і беззмістовного повторення його положень, а також потрібно чітко викладати положення про зміну, розширення дії чи скасування акта;
- 9) акт, який вносить поправки до раніше ухваленого тексту, не повинен містити автономних істотних положень, а лише ті положення, котрі потрібно прямо інкорпорувати в текст акта, у який потрібно внести поправки;
- 10) повинні бути чітко зазначені дата вступу в силу та всі перехідні положення [7].

Двадцятого грудня 1994 року було ухвалено Міжінституційну угоду про пришвидшену методику роботи щодо офіційної кодифікації правових актів. У ній було визначено, що офіційна кодифікація – процедура скасування актів, які підлягають кодифікації, та заміна їх на єдиний акт, який не містить істотних змін [8]. Цей документ не містив нормативних приписів щодо кодифікації, а лише наголошував на потребі проведення кодифікації нормативно-правових актів ЄС.

Другого жовтня 1997 року було підписано Амстердамський договір щодо внесення змін до Договору про Європейський Союз, Договорів про заснування Європейської спільноти й інших пов'язаних актів (зазвичай відомий як Амстердамський договір), який набув чинності першого травня 1999 року. Цей договір вніс серйозні зміни до Маастрихтського договору, і ним було передано значну кількість повноважень від національних парламентів до відання Європейського парламенту. Підписанню Амстердамського договору передувала Конференція представників урядів держав-членів Європейського Союзу, яка відбулася двадцять дев'ятого березня 1996 року, за результатами якої було ухвалено Фінальний акт, що містив зміни до Маастрихтського договору, протоколи до відповідних договорів і декларації. Серед декларацій, які мали політично-програмну природу, декларація № 39, ухвалена другого жовтня 1997 року, стосувалася якості проєкування законодавства Спільноти. У цій декларації було зазначено, що якість проєкування законодавства Спільноти є надзвичайно важливою для того, щоб компетентні національні

органи власти могли його [законодавство Спільноти] правильно застосовувати, а громадськість і ділові кола могли його краще розуміти [9, с. 139]. З огляду на це Конференція постановила, що інституції, котрі беруть участь у розробленні законодавства Спільноти (а саме, Європейський парламент, Рада та Комісія), повинні скласти інструкції щодо якості проектування законодавства та дотримуватися їх під час розгляду пропозицій з ухвалення законодавства і його проектування, а також водночас вживати внутрішніх організаційних заходів для забезпечення належного застосування цих інструкцій [9, с. 139]. Крім того, Конференція наголошувала на вдосконаленні кодифікації наявного законодавства та забезпеченні більшої доступності до нього.

Двадцять другого грудня 1998 року було ухвалено Міжінституційну угоду про спільні інструкції щодо якості проектування законодавства Спільноти. У преамбулі до цього документа, окрім вище перелічених положень, було також зазначено, що зрозуміле, просте та точне формулювання законодавчих актів є передумовою належної імплементації й однакового застосування законодавства Спільноти в державах-членах [10]. У пункті 2 преамбули цієї угоди було наголошено на практиці Суду справедливості Європейського Союзу, відповідно до котрої принцип юридичної визначеності вимагає, щоб законодавство Спільноти було зрозумілим і точним, а його застосування було передбачуваним для індивідів, особливо це стосується актів, які можуть мати фінансові наслідки або накладати на них певні зобов'язання [10]. Так, приміром, у пункті 36 рішення Суду Європейських спільнот першої інстанції у справі T-51/89 «Tetra Pak Rausing SA проти Комісії Європейських спільнот» від 10 липня 1990 року було зазначено, що Суд справедливості послідовно утверджує принципи юридичної визначеності та легітимних очікувань, відповідно до яких наслідки застосування законодавства Спільноти повинні бути зрозумілі та передбачувані для тих, хто підпадає під їхню дію [11]. У цій угоді також було зазначено, що цих рекомендацій слід дотримуватися як на етапі роботи з початковим текстом акта, так і в разі внесення різних поправок під час законодавчого процесу [10]. Однак ця угода, відповідно до пункту 7 преамбули, не є юридично обов'язковою.

Основний текст Міжінституційної угоди про спільні інструкції щодо якості проектування законодавства Спільноти складається з п'яти розділів: загальні принципи; різні частини акта; внутрішні та зовнішні покликання; акти щодо внесення змін; прикінцеві положення, скасування акта та додатки. Відповідно до загальних принципів, законодавчі акти Спільноти повинні бути чіткі, прості та точні [10]. Під час складання проекту акта необхідно брати до уваги осіб, щодо яких він повинен бути застосований, з метою забезпечення для них можливостей однозначного визначення своїх прав і обов'язків, а також осіб, які відповідатимуть за виконання акта [10]. Норми повинні бути точні та якомога однорідні [10]. Потрібно уникати надмірно довгих статей і речень, недоцільно ускладнених формулювань і надмірного використання аббревіатур [10]. Використовувати термінологію та будувати речення потрібно з огляду на багатомовну природу законодавства Спільноти [10]. Термінологія повинна узгоджуватися як у межах акта, так і з іншими чинними актами, особливо в тій самій сфері [10]. Ідентичні концепти необхідно виражати тими самими поняттями, що повинні якомога мінімально відрізнятися від тих значень, які вони мають у звичайній, юридичній або технічній мові [10]. Хоча багато цих вимог можна назвати універсальними, однак деякі з них враховують природу правової системи ЄС (приміром її багатомовність).

Розділ другий Міжінституційної угоди про спільні інструкції щодо якості проектування законодавства Спільноти визначає, що структура всього законодавства

Спільноти, яке призначене для загального застосування, повинна бути стандартною та включати заголовок, преамбулу, норми права та, за потреби, додатки. Назва акта повинна бути стисла та не вводити читача в оману щодо його змісту [10]. Законодавство Європейського Союзу передбачає використання в преамбулі покликань (*citations*; їхня мета – викласти юридичне підґрунтя акта й основні кроки, які передували його ухваленню) та декларативних положень (*recitals*; їхня мета – викласти чіткі причини для ухвалення головних положень норм права, які містить акт, при чому вони не повинні копіювати чи перефразувати ці норми, а також не повинні містити нормативних приписів чи політичних закликів) [10]. Норми права не повинні містити приписів ненормативного характеру, таких як побажання чи політичні заяви [10]. Якщо терміни, використані в акті, не є однозначними, потрібно подати їхнє визначення поруч в одній статті на початку акта, а самі ці визначення не повинні містити автономних нормативних приписів [10]. Частина акта, яка містить норми права, повинна складатися з таких структурних елементів: предмет регулювання і сфера дії; визначення; права й обов'язки; положення щодо наділення повноваженнями органів влади; процедурні приписи; порядок введення акта в дію; перехідні та прикінцеві положення [10]. Тут слід зазначити, що особливістю нормопроектувальної техніки ЄС є використання досить об'ємних і складних преамбул, які мають велике значення в правовій культурі ЄС, тоді як преамбули в українських законодавчих актах є досить короткими й іноді мають несистематичну структуру.

Міжінституційна угода про спільні інструкції щодо якості проектування законодавства Спільноти вимагає зводити до мінімуму використання покликань на інші нормативно-правові акти й уникати кільцевих покликань (покликання на норму, яка відсилає до цієї ж норми) та серійних покликань (покликання, які самі відсилають до інших норм) [10]. Внесення змін бажано має відбуватися шляхом викладення повністю нових норм, а не через зміну окремих слів чи речень [10]. Акт про внесення змін до іншого акта не повинен містити автономних сутнісних положень [10]. Якщо зміни до актів є суттєвими, ці зміни повинні бути ухвалені окремим актом [10]. Якщо внаслідок ухвалення нового акта старий стане незастосовним, він повинен бути негайно скасований [10]. Якщо обов'язковий акт відсилає до припису в необов'язковому акті, правотворці повинні викласти положення необов'язкового акту в обов'язковому акті [10]. Остання вимога свідчить про особливість права ЄС, яке поєднує акти обов'язкової та необов'язкової дії, а тому вона не може бути адаптована для практичного застосування в українському правовому полі.

До документа також було ухвалено декларацію Європейського парламенту, відповідно до якої законодавчі акти Спільноти повинні бути зрозумілі самі по собі, а інституції та/чи держави-члени не повинні ухвалювати роз'яснювальних положень, оскільки вони не передбачені Договорами про Спільноту та не є сумісними з природою права Спільноти [10]. З останнім Рада ЄС, однак, не погодилася та вказала у своїй декларації, що роз'яснювальні положення є сумісними з правом Спільноти, проте європейські законодавці повинні прагнути до норм, які зрозумілі самі собою [10]. На мою думку, роз'яснювальні акти можуть бути прийнятними для супранационального права, але є абсолютно недопустимими для національного законодавця.

У 2000 році юридичні служби законодавчих органів ЄС підготували спільні практичні інструкції Європейського парламенту, Ради та Комісії для осіб, які залучені до підготовки законодавства Європейського Союзу. У передмові до першого видання цих Інструкцій було зазначено, що мета забезпечення якісної підготовки законодавчих актів ЄС полягає в тому, щоб (1) громадяни й учасники економічних відносин могли ідентифікувати свої права й обов'язки,

(2) суди могли забезпечувати їхнє дотримання, (3) держави-члени могли за належний час інкорпорувати це законодавство у свою національну правову систему [12, с. 6]. Крім того, було наголошено на комплексному застосуванні цих Інструкцій з Довідником прецедентів Ради, Інструкціями Комісії щодо складання правових актів і Міжінституційних інструкцій зі стилю [12, с. 6]. Ці Інструкції було доповнено та вдосконалено у 2013 році, що демонструє важливість розвитку нормопроектувальних правил для забезпечення формування якісного законодавства та безупинність цього процесу в ЄС.

Двадцять восьмого листопада 2001 року було ухвалено Міжінституційну угоду про структурованіше застосування техніки переформування правових актів. Цей документ заклав основи специфічного та характерного саме для ЄС інструмента правотворчої техніки, який можна назвати різновидом кодифікації, – переформування (*recasting*) [13]. Застосування цієї техніки зумовлено тим, що підготовка акта до кодифікації може зайняти багато часу, за який акт може зазнати змін, а також вона запобігає зростанню кількості ізольованих актів про внесення змін, через які складно розуміти положення правових актів, і забезпечує читабельність законодавства Спільноти [13]. Про потребу розвитку такого інструмента Європейська комісія наголосувала ще в травні 1998 року у своєму прес-релізі під назвою «„Менше законодавчої роботи, більше ефективності“: факти» [14], у якому було зазначено, що цей інструмент забезпечує ясність законодавства.

Відповідно до пункту 2 вищезазначеної угоди, переформування полягає в ухваленні нового правового акта, який охоплює одним текстом як істотні зміни, які підлягають внесенню до попереднього акта, так і незмінені положення цього акта [13]. Новий правовий акт замінює та скасовує попередній акт [13]. Під істотними змінами в законодавстві ЄС розуміють будь-які зміни, які стосуються сути попереднього акта на відміну від суто формальних чи редакційних змін [13]. Переформованим актом не є акт, якщо він вносить суттєві зміни в усі положення попереднього акта, який він замінює або скасовує [13]. Ця угода вимагає, що законодавчі органи ЄС у випадку застосування переформування повинні надавати пояснювальний меморандум, який має чітко вказувати на застосування техніки переформування, причини для застосування цього підходу й обґрунтування кожної зміни, а також вказувати, які положення повинні залишитися без змін [13]. Важливою ознакою акта переформування є наявність статті, яка скасовує попередній акт і встановлює, що покликання на цей акт потрібно розуміти як покликання на акт переформування відповідно до таблиці співставлення (у перекладах актів *acquis* ЄС, які було підготовлено для Кабінету Міністрів України, застосовують термін «кореляційна таблиця»), яку подають як додаток до акта переформування [13]. Ця угода також містить спільну заяву трьох законодавчих органів ЄС про те, що переформування може бути вертикальним (один акт переформування замінює один попередній акт) і горизонтальним (один акт переформування замінює кілька паралельних правових актів з тим самим предметом регулювання)

[13]. Варто зазначити, що європейські правотворці досить часто використовують переформування та таким чином здійснюють регулярну ревізію законодавчої бази ЄС.

Важливим документом для правотворчої діяльності в ЄС є Міжінституційна угода про кращий законодавчий процес від 16 грудня 2003 року [15], яка потім була замінена Міжінституційною угодою між Європейським парламентом, Радою ЄС і Європейською комісією про кращий законодавчий процес від 13 квітня 2016 року [16]. Ця угода здебільшого стосується таких аспектів правотворчої діяльності як планування правотворчості, правовий моніторинг, акти делегування й імплементації, прозорість і координація законодавчого процесу, імплементація і застосування права ЄС та практично не містить особливих правил щодо техніко-юридичних аспектів правотворчості. Однак у цій угоді також було наголошено на тому, що органи ЄС, які беруть участь у правотворчій діяльності, підтверджують своє зобов'язання дотримуватися угод, про які йшлося вище в цій статті. Крім того, у пункті 48 угоди, зазначено, що ці три Інституції погоджуються співпрацювати задля актуалізації та спрощення законодавства і задля запобігання надмірного регулювання й адміністративних тягарів для громадян, адміністрацій і учасників економічних відносин, зокрема малих і середніх підприємств (МСП), водночас забезпечуючи досягнення цілей законодавства [16]. У цьому контексті на особливу увагу заслуговує факт, що органи ЄС прагнуть формувати такі правові норми, які є максимально простими та зрозумілими для всіх сторін правовідносин, наголосуючи водночас на особливій увазі до МСП.

Висновки. Дослідження розвитку техніки нормопроектування в інституціях Європейського Союзу демонструє важливість її належного формування для забезпечення реалізації принципу юридичної визначеності та, як наслідок, повноцінного функціонування правового суспільства. Практика Суду справедливості ЄС також підтверджує важливість забезпечення зрозумілості, точності та передбачуваності актів ЄС задля реалізації цього принципу.

Формування техніки нормопроектування ЄС, яке активно розпочалося ще в 1990-х роках, коли як сам Союз розростався, так і зростала кількісно та якісно його законодавча база, триває фактично досі, оскільки акти ЄС засвідчують обов'язок правотворчих органів Союзу постійно її вдосконалювати. В актах ЄС, які стосуються техніки нормопроектування, викладено основні вимоги до способу викладу правових норм, термінологічної системи, структури актів, їхньої кодифікації та зміни нормативно-правових норм.

Хоча відбиток на юридичній техніці ЄС має наднаціональна природа права ЄС (приміром, вимога укладати нормативно-правові акти ЄС з огляду на багатомовність Союзу), однак деякі її аспекти можна розглядати з позицій можливості їхнього застосування в українському правовому полі, зокрема впровадження практики використання деталізованіших і структурно складніших преамбул та закріплення принципів здійснення кодифікації нормативно-правових актів, що засвідчує перспективність подальших досліджень у цьому напрямку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24 серпня 2023 р. № 3354-IX / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> (дата звернення: 02.02.2024).
2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про правотворчу діяльність» / *Верховна Рада України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/794355> (дата звернення: 02.02.2024).
3. European Council, Birmingham 16 October 1992: Presidency Conclusions / *European Commission*. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/DOC_92_6 (дата звернення: 02.02.2024).
4. Christiaan Timmermans. How Can One Improve the Quality of Community Legislation? *Common Market Law Review*. 1997. № 5. С. 1229–1257.
5. Rene Barents. The Quality of Community Legislation: Some Observations on EC Legislation in the Agricultural Sector. *Maastricht Journal of European and Comparative Law*. 1994. №1. С. 101–114. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1023263X9400100105> (дата звернення: 02.02.2024).

6. European Council in Edinburgh, 11–12 December 1992: Conclusions of Presidency / *European Council*. URL: https://www.consilium.europa.eu/media/20492/1992_december_-_edinburgh__eng_.pdf (дата звернення: 02.02.2024).
7. Council Resolution of 8 June 1993 on the quality of drafting of Community legislation / *EUR-Lex*. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.1993.166.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AC%3A1993%3A166%3ATOC (дата звернення: 02.02.2024).
8. Interinstitutional Agreement of 20 December 1994 Accelerated working method for official codification of legislative texts / *EUR-Lex*. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.1996.102.01.0002.01.ENG&toc=OJ%3AC%3A1996%3A102%3ATOC (дата звернення: 02.02.2024).
9. Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related Acts / *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11997D/TXT> (дата звернення: 02.02.2024).
10. Interinstitutional Agreement of 22 December 1998 on common guidelines for the quality of drafting of Community legislation / *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31999Y0317%2801%29&qid=1698087674148> (дата звернення: 02.02.2024).
11. Case T-51/89 “Tetra Pak v Commission” / *The Court of First Instance. EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61989TJ0051> (дата звернення: 02.02.2024).
12. Joint Practical Guide of the European Parliament, the Council and the Commission for persons involved in the drafting of European Union legislation / *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/content/techleg/KB0213228ENN.pdf> (дата звернення: 02.02.2024).
13. Interinstitutional Agreement of 28 November 2001 on a more structured use of the recasting technique for legal acts / *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32002Q0328> (дата звернення: 02.02.2024).
14. “Legislate less to act better”: the facts / *European Commission*. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_98_474 (дата звернення: 02.02.2024).
15. Interinstitutional agreement on better law-making / *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32003Q1231%2801%29&qid=1706347882197> (дата звернення: 02.02.2024).
16. Interinstitutional Agreement between the European Parliament, the Council of the European Union and the European Commission on Better Law-Making / *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32016Q0512%2801%29> (дата звернення: 02.02.2024).